

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **A.**, zast. Mgr. P., proti žalovanému **V.**, zast. JUDr. E., **o zaplataenie 115,13 € s prísl.**, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre zo dňa 24. júna 2004 č. k.15 Cob 119/2004-40, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 24. júna 2004 č. k. 15 Cob 119/2004-40 v napadnutej časti **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Okresný súd v Nových Zámkoch rozsudkom z 01. 03. 2004 č. k. 15 Cb 179/03-21 rozhodol tak, že žalobu zamietol a žalobcu zaviazal zaplatiť žalovanému 1 892,-- Sk titulom náhrady trov konania. Uviedol, že žalobca je poskytovateľom zdravotnej starostlivosti v neštátnom zdravotníckom zariadení, ktoré nebolo zaradené do siete zdravotníckych zariadení a je subjektom, poskytujúcim zdravotnú starostlivosť mimo siete zdravotníckych zariadení, pretože má povolenie na činnosť tohto druhu. Podľa § 37 písm. a/ v súvislosti s § 38 ods. 1 zák. č. 273/94 Z. z. poisťovne uzatvárajú zmluvy o poskytovaní zdravotnej starostlivosti iba so zdravotníckymi zariadeniami, ktoré sú zaradené do siete zdravotníckych zariadení. Pri porušení záväzkov z takýchto zmlúv vznikajú práva podľa § 38 zák. č. 273/94 Z. z., teda aj právo na poplatok z omeškania podľa § 38 ods. 4 uvedeného zákona len zmluvným zdravotníckym zariadeniam. Nakoľko žalobca v danom prípade nie je takýmto zmluvným zdravotníckym zariadením, právo na poplatok z omeškania mu nevzniklo. Súd preto žalobu ako nedôvodnú v celom rozsahu zamietol.

Na odvolanie žalobcu Krajský súd v Nitre, ako súd odvolací, rozsudkom zo dňa 24. 06. 2004 č. k.15 Cob 119/2004-40 rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil a voči rozsudku pripustil dovolanie. Odvolací súd tiež zastával názor, že poplatok z omeškania podľa § 38

ods. 4 z.č. 273/94 Z. z. môže voči poisťovni uplatňovať len zmluvné zdravotnícke zariadenie. Pretože žalobca nebol zmluvným zdravotníckym zariadením žalovaného, súd prvého stupňa správne žalobu o zaplatenie poplatku z omeškania zamietol. Konštatoval, že nemohol žalobcovi priznať alternatívne úroky z omeškania, pretože tieto si žalobca neuplatnil, a to ani v žalobe, ani v priebehu konania návrhom na jej zmenu podľa § 95 O. s. p. Ide pritom o výlučné dispozičné právo účastníka konania a oprávnenie súdu na zmenu uplatneného nároku zo zákona nevyplýva. Ide o rozdielne nároky, vyplývajúce z rôznych právnych predpisov s rozdielnou právnou kvalifikáciou. Pre takúto zmenu žaloby je potrebná zmena žaloby, čo však vzhľadom na dispozičnú zásadu môže urobiť len žalobca. Pretože žalobca žalobu nezmenil, odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil. Keďže v danej veci ide o rozhodnutie zásadného právneho významu, odvolací súd pripustil voči rozsudku dovolanie. Rozhodol tak s odôvodnením, či nárok tak, ako si ho uplatnil žalobca v žalobe (definovaním, že si uplatňuje poplatok z omeškania mimo petitu) je pre súd záväzným i z hľadiska charakteru uplatnenej majetkovej sankcie, alebo či ide výlučne o otázku právnej kvalifikácie, ktorú je povinný vykonať výlučne súd.

S rozsudkom odvolacieho súdu sa neuspokojil žalobca, ktorý podal včas dovolanie v zmysle § 240 v spojení s § 241 ods. 2 písm. c/ O. s. p. a žiadal rozsudok odvolacieho súdu zrušiť. V dovolaní uviedol, že právna kvalifikácia opísaných rozhodujúcich skutočností nie je náležitou návrhu. Ak žalobca nebol povinný v žalobe uvedený skutok právne kvalifikovať, nemôže neuvedenie právnej kvalifikácie, prípadne uvedenie nesprávnej právnej kvalifikácie byť na ujmu žalobcu. K obsahovým náležitostiam žaloby a zmene právnej kvalifikácie poukázal na nález ÚS ČR III. ÚS 631/99 a rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod sp. zn. 5 Cdo 58/99. Z výkladu ust. § 517 ods. 1 Obč. zák. mal za to, že právo na úroky z omeškania a právo na poplatok z omeškania sa navzájom vylučujú, čo podobne platí aj v prípade § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. ako predpisu *lex specialis* vo vzťahu k § 517 ods. 2 Obč. zák. ako predpisu *lex generalis*. Napriek tomu, že svoj nárok právne kvalifikoval ako poplatok z omeškania, táto kvalifikácia nebola pre krajský súd rozhodujúca, a preto, keď krajský súd dospel k záveru, že žalobcovi nevzniklo právo na poplatok z omeškania, muselo mu vzniknúť právo na úrok z omeškania, pretože skutkovým základom žaloby bolo omeškanie žalovaného so splnením peňažných záväzkov. Povinnosťou súdu bolo právny vzťah medzi účastníkmi kvalifikovať inak, ak takú právnu kvalifikáciu právny poriadok pripúšťa, v ktorom smere krajský súd odmietol rozhodnúť. Aj podľa judikatúry Najvyššieho

súdu Českej republiky, publikovanej v periodiku Soudní judikatura č. 9/2002, 9/2003, ak súd rozhoduje o nároku na plnenie na základe skutkových zistení, umožňujúcich podriaďiť uplatnený nárok po právnej stránke pod inú hmotnoprávnu normu, než ktorú uvádza žalobca, je povinnosťou súdu podľa príslušných ustanovení vec posúdiť a o nároku rozhodnúť, bez ohľadu na to, aký právny dôvod požadovaného plnenia uvádza žalobca. Žalobca ďalej poukázal na ust. § 2 O. s. p. a uviedol, že rozhodovanie súdu je činnosť, na základe ktorej súd právne posudzuje vec a na skutkový stav aplikuje príslušnú právnu normu. Preto ak na skutkový stav, uvedený v žalobe, právny poriadok pripúšťa aplikáciu určitej právnej normy, súd je povinný v rámci právneho posudzovania veci príslušnú právnu normu aj aplikovať bez ohľadu na to, ako ju posudzuje žalobca. Pretože rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci, navrhol rozsudok odvolacieho súdu zrušiť.

Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom zo dňa 9. júla 2009 č. k. I. ÚS 28/09-28 vyslovil, že Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 3 Obdo 22/2008 z 06. 08. 2008 porušil základné právo žalobcu na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods.1 Ústavy Slovenskej republiky, uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V rozhodnutí Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval, že k znakom právneho štátu a medzi jeho základné hodnoty patrí neoddeliteľne princíp právnej istoty, ktorého neopomenuteľným komponentom je predvídateľnosť práva. Súčasťou uvedeného princípu je tiež požiadavka, aby na určitú právne relevantnú otázku pri opakovaní v rovnakých podmienkach dala rovnaká odpoveď, teda to, že obdobné situácie musia byť rovnakým spôsobom právne posudzované. Za diskriminačný možno považovať taký postup, ktoré rovnaké alebo analogické situácie rieši odchylným spôsobom, pričom ho nemožno objektívne a rozumne odôvodniť (mutatis mutandis PL.ÚS 21/00 a PL.ÚS 6/04). So zreteľom k označeným rozsudkom najvyššieho súdu ústavný súd konštatoval, že v danom prípade došlo k porušeniu princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, a tým i k porušeniu zásady právnej istoty. Najvyšší súd totiž v iných rozhodnutiach rozhodol odlišným spôsobom, ako prv v prípade skutkovo i právne obdobných veciach bez toho, aby sa v odôvodnení svojho rozhodnutia, na základe dostatočne precíznych argumentov, v súlade s princípom právnej istoty vysporiadal s otázkou, prečo bola v danej veci sťažovateľkinmu právu poskytnutá odlišná ochrana, ako v jej iných označených konaniach. Argumentácia najvyššieho súdu musí byť spoľahlivým vodítkom pre obdobné situácie aj v budúcnosti. Okrem porušenia zásady právnej istoty najvyšší súd zároveň

zanedbal svoju zákonom ustanovenú povinnosť pri zabezpečovaní jednoty rozhodovania. Za takéhoto stavu účastník konania nemôže pri podaní dovolania v obdobných prípadoch v budúcnosti predvídať, akým spôsobom bude najvyšší súd posudzovať prípustnosť jeho mimoriadneho opravného prostriedku, resp. či nemusí pre jeho neprípustnosť uplatniť sťažnosť na ústavnom súde už proti rozhodnutiu odvolacieho súdu. Odmietnutie dovolania sťažovateľky podľa § 238 ods. 5 O. s. p. treba podľa názoru ústavného súdu považovať za zásah do jej právnej istoty, v dôsledku čoho bolo potrebné aj so zreteľom na ďalšie uvádzané dôvody vysloviť aj porušenie jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 1 ústavy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), vec opätovne prejednal podľa § 242 ods. 1 a § 243a ods. 1 O. s. p., bez nariadenia pojednávania. Po preskúmaní rozsudku odvolacieho súdu a konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

Dovoláním z dôvodov uvedených v § 237 O. s. p. je možné napadnúť všetky rozhodnutia odvolacieho súdu bez ohľadu na formu rozhodnutia, na jeho obsah alebo na povahu predmetu konania. Prípustnosť dovolania podľa § 237 O. s. p. nie je daná tým, že dovolateľ tvrdí, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté niektorou z väd, uvedených v tomto ustanovení. Dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je v tomto prípade prípustné iba vtedy, ak touto vadou rozhodnutie skutočne trpí, t.j., ak sa stali skutočnosťami, v dôsledku ktorých vada vznikla a prejavila sa v rozhodnutí (postupe) odvolacieho súdu. K tomu, či rozhodnutie odvolacieho súdu trpí niektorou z väd uvedených v § 237 O. s. p., prihliada dovolací súd nielen na podnet dovolateľa, ale z úradnej povinnosti (§ 242 O. s. p.).

Dovolanie je tiež prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že dovolanie je prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 238 ods. 3 O. s. p.).

V prejednávanej veci odvolací súd vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku pripustil dovolanie, z ktorého dôvodu je dovolanie podané žalobcom prípustné.

Odvolací súd prípustnosť dovolania vymedzil otázkou, či nárok, vymedzený žalobcom mimo petitu ako majetková sankcia, je pre súd záväzný i z hľadiska charakteru uplatnenej majetkovej sankcie, alebo či ide výlučne o otázku právnej kvalifikácie, ktorú je povinný vykonať výlučne súd.

Žalovaný nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom vidí v tom, že právna kvalifikácia nároku nie je náležitosťou návrhu, prislúcha súdu a jej zmena nie je zmenou návrhu.

Predmetom občianskeho súdneho konania je uplatnené právo na plnenie (procesný nárok), ktorého základom sú žalobou tvrdené právne významné skutočnosti a predmetom žalobný petit. Opísaním právne významných rozhodujúcich skutočností v zmysle § 79 ods. 1 O. s. p. žalobca určuje, o čom a na akom skutkovom základe má súd rozhodnúť. Zo súhrnu opísaných rozhodujúcich skutočností, uvedených v žalobe, musí vyplývať, o aký právny pomer žalobca svoj nárok opiera (právny dôvod žaloby). Výslovné uvedenie právneho dôvodu v žalobe nie je jeho náležitosťou.

O iný predmet konania, a teda zmenu žaloby ide spravidla v prípade, ak žalobca požaduje iné plnenie, alebo požaduje síce rovnaké plnenie, ale odvodzuje ho z iného skutku, ako ho opísal v žalobe.

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca v žalobe sám vymedzil skutkový a právny základ uplatneného nároku omeškaním žalovaného s úhradou za žalobcom poskytnutú zdravotnú starostlivosť a požadoval zaplatenie poplatku z omeškania.

Na tom istom skutkovom základe (omeškaní so splnením peňažného záväzku), v odvolaní proti rozsudku súdu prvého stupňa namietal posúdenie nároku tiež z právneho dôvodu úroku z omeškania.

Odvolací súd dospel k záveru, že žalobcovi právo na žalobou uplatnený poplatok z omeškania podľa § 38 ods. 4 zák. č. 273/1994 Z. z. nevzniklo, pretože nebol zmluvným zdravotníckym zariadením žalovaného, ktorý záver odvolacieho súdu je v rozpore s princípom rovnosti (viď nález Ústavného súdu SR č. II ÚS 249/94-27).

Tiež uzavrel, že vec nemohol posúdiť alternatívne z iného právneho titulu, pretože pre zmenu právnej kvalifikácie je potrebná zmena žaloby, ktorá prislúcha žalobcovi.

Pretože o zmenu žaloby nejde, ak žalobca na základe toho istého skutku mení iba jeho právnu kvalifikáciu, je takýto záver súdu v rozpore s ust. § 95 O. s. p., a preto rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva aj z tohto dôvodu na nesprávnom právnom posúdení veci tak, ako to opodstatnene namieta žalobca.

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto dovolaniu žalobcu v zmysle § 243b ods. 2 O. s. p. vyhovel a zrušil rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, v ktorom podľa § 243d ods. 1 O. s. p. rozhodne i o trovách dovolacieho konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24. marca 2010

JUDr. Beata Miničová, v. r.
predsedníčka senátu